

ХРИСТИЯНИ И МЮСЮЛМАНИ В ЕДНА ИМПЕРИЯ

КЛЮЧОВ ВЪПРОС: Как френските пътешественици отразяват отношенията между мюсюлмани и християни в Османската империя през XV–XIX в.?

Док. 1. Пазар на роби в Бурса

[...] На това място видях и как се продават християни – мъже и жени – в едно много високо покрито тържище. Покъртително зрелище е как са ги подрегули на скамейки. Тези, които искат да ги купят, разглеждат лицата и дланите на ръцете им, а на жените – и целите ръце.

[...] Войската, която беше напоследък в Гърция, в по-голямата си част беше християнска. Това означава, че призове ли деспота на Сърбия, той му изпраща един от синовете си с три хиляди наемници-конници, а и много други от Албания и България, които са също християни и които не смеят да откажат. Освен това и много от робите, участващи във войските, са християни.

[...] Всички хора на тази страна имат голямо желание да се отърват от робство, ако намерят кой да им помогне.

Бертран дьо ла Брокиер (1433)*

* В скоби са дадени годините, през които са направени пътешествията

Док. 2. Османската власт и християнската религия

[...] колко са големи апетитите на турците, когато човек зависи от тяхната милост. Те не изпълняват никакво желание освен срещу пари в брой и са алчни за пари повече от всички други хора по света [...]. Те правят така, защото един човек остава само един месец или година управител на дадена провинция, която след това трябва да остави и отиде в друга, отдалечена на хиляди левги. Поради това, като им се отгаде случай да грабят, колкото и малък да е, не искат да го изпуснат [...].

[...] Султанът оставя споменатите патриарси да изповядват религията си, при условие че за това получава данък. [...]

Позволено е на всички християнски религии, живеещи в Турция, да имат всяка една своя отделна черква [...], защото, като завладее някоя страна, за него е достатъчно тя да се подчинява и щом получава данъка, за душите той не се тревожи. Поради това често виждах много села из страната Тракия, едни населени само с българи, други – с власи, сърби, боснянци, албанци, далматинци, склавони – всички придържащи се към своята християнска религия [...].

Пиер Белон (1547)

Док. 3. Кервансарай в Ниш

Ниш не е от най-малките градове в тази страна. [...] В този град отседнах в една обществена странноприемница, която се нарича от турците кервансарай и е обикновен подслон за пътниците по тези места [...]. Те са отворени за всекиго, за християни и евреи, за бедни и богати, понякога и нашите и санджакбейовете ги използват, като пътуват [...]. Обичай е да хранят всички, които са отседнали там, и когато дойде време за ядене, един прислужник се появява с огромен дървен поднос, в средата на който има чиния с каша от ечемик и парче месо, понякога и малко мед. [...] На пътниците е разрешено да остават три дни и да живеят по този начин, но след като минат три дни, трябва да сменят подслона си.

[...] Сред турците съществува мнение, че лъжесвидетелстването срещу християнин представлява благочестива постъпка. Те не чакат да ги призоват за свидетели, а сами се явяват.

Никола дьо Николе (1551)

Док. 4. Еничарите в Османската империя

Султанът поддържа 15 000 момчета в различните дворци, които отхранва като пажо̀ве и обучава на мюсюлманския закон да въртят ятагана и късо копие и [да извършват] други такива упражнения. Това са ичогланите, което значи деца на господарите, които се събират като данък всеки четири или пет години от християните [...].

Жан Палерн Форезиен (1582)

Док. 5. Заедно в гелник и празник

[...] села [Шуменско] наполовина турски, наполовина български, където мюсюлмани и християни живеят заедно, без да се презират, сродяват се, пият заедно лошо вино и нарушават рамазана и постите. Те познават, както и техните свещеници, само кръстния знак или илмах, алах и т.н. И при всичко това не са по-малко честни хора.

Граф Д'Отрив (1785)

Док. 6. Френският поглед за християните в Османската империя

Сърбинът, босенецът или българинът ни изглежда много по-за предпочитане, защото те са по-въздържани в приказките си, госта склонни на послушание, добре запознати с турските нрави и спозаждащи се с по-голямата част от населението в Турция.

Ами Буе (1836, 1837, 1838)

Задача 1:

- А) Работете в две групи. Първата група търси и води бележки за споменатите в документите конфликти и неравностойното положение между българи и турци в Османската империя. Втората група търси и води бележки за споменатите в документите права на християните и ежедневно им общуване с турците.
- Б) Представете своите наблюдения и обсъдете отношението между мюсюлмани и християни през XV–XIX в. по следните показатели:
 - политико-религиозни отношения;
 - битови контакти.
- В) Коментирайте гледната точка на френските пътешественици спрямо мюсюлманите и християните в Османската империя.

ОБОБЩАВАЩ ВЪПРОС: Каква еволюция претърпяват отношенията между мюсюлмани и християни в Османската империя?